პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!

ფასი სამი შაური

ტარტაროზი

№ 91 კვირა, 13 მარტი 1927 წ. № 91

სურათი წარსულიდან

ცალ ხელში მათრახი, მეორეში ბომბა;
მარჯვნივ — „ღვთის წყალობა“, მარცხნივ — „გრიშკას ძმობა“...
თავზე ბოთლი ვოტკით, ფეხქვეშ — მშრომელთ გმინვა;
სისხლით უყვარს ხელი, გულში უდევს ყინვა...

საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

უწინ და ეხლა

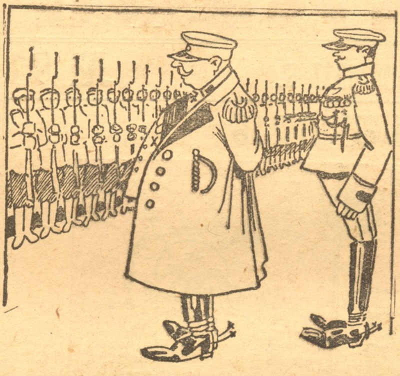

გენერალი ძველი ბრწყინვალე და კოხტა
ყო მეფის მცველი მაგრამ ძირს გადმოხტა.

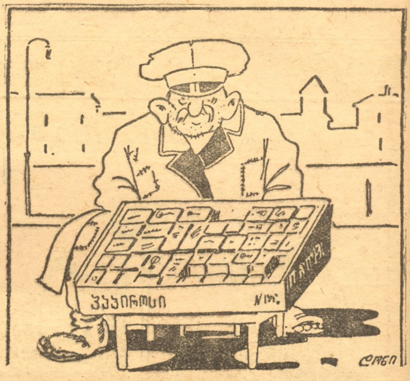

დღეს ქუჩაში ნახავთ მყიდის ის პაპიროსს
წარსულს ვერ იხილავს რაც უნდა იტიროს.

ათი წლის თავზე

დავიბადე პროლეტარ გლეხის ოჯახში.

მამაჩემს 30 ქცევაზე მეტი მიწა არ ქონია. თუ არ მივიღებთ მხედველობაში ტყესა და საძოვრებს.

ზოგმა შეიძლება იფიქროს, სად პროლეტარი და სად 30 ქცევა სახნავი მიწაო, მაგრამ გასაკვირი აქ არაფერია

ციმბირში და რუსეთის ზოგ ადგილებში გლეხს 30 ქცევა კი არა 30 დესეტინაზედაც მეტი აქვს.

ვცხოვრობდით გაჭირვებულად.

საწყალი მამაჩემი სულ იმას გაიძახოდა, ერთი 30 ქცევა მიწა კიდევ მომცა და მაშინ ამოვისუნთქავ თავისუფლადო.

სულ თავისუფლებაზე ფიქრობდა ცხონებული.

რევოლიუციონური სული დამყვა ბაბუაჩემიდან. სამღვდელოების უკიდურესი მოძულე კაცი იყო.

ქუდი რომ შეგეგდო ეკლესიაში არ შევიდოდა გამოსატანად. (აბა სცადეთ ეს რომელიმე ურწმუნოზე დღეს).

აი ასეთი მოწინავე პირი იყო ბაბუაჩემი, თუმცა სახარება ზეპირად იცოდა და ხშირად იმეორებდა მას სასოებით.

მოწაფეობა

რევოლიუციონურ ბრძოლაში ჩავები ჯერ კიდევ სკოლის სკამიდან.

ყველას ახსოვს თუ რა კონსერვატიულ ელემენტებისგან შედგებოდა მაშინ მასწავლებლობა.

მთელი ჩემი მოწაფეობა განუწყვეტელი და თავდადებული ბრძოლა იყო მათთან.

ეს იყო მიზეზი რომ მეტად ცუდათ ვსწავლობდი. ერთ მასწავლებელს ტერორის მიზნით რევოლვერიც კი ვესროლე ფანჯრიდან, მაგრამ საუბედუროდ ავაცილე.

შემდეგში ავმა ენებმა თქვეს, რომ ეს იმ ორის ბრალი იყო, რომელიც ამ მასწავლებელმა დამიწერა წინადღით.

ასე უნდობლობით უცქეროდენ მაშინ ტერორისტებს.

ჩემდა გასაკვირად, მასწავლებელს კრინტიც არ დაუძრავს მომხდარ ამბავზე, ისე დავაფრთხე.

ასეთ მოულოდნელ შედეგის შემდეგ ისე გამიტყდა გული, რომ სულ დავანებე თავი სწავლას და სამსახურის შოვნას შეუდექი.

1905 წ.

რევოლიუციის ქარბუქია.

ყელამდი ჩაფლული ვარ ბრძოლაში.

არჩეული ვარ ასისთავად.

კიდევ ცოტა და კისერს მოვუგრეხთ ნიკოლოზს.

ბარიკადების აგებას ვხელმძღვანელობ. განუწყვეტლივ მთელ მაზრაში პირველი კაცი ვარ.

არ დარჩენილა არც ერთი მაგიდა და სკამი, რომელზედაც კი არ ავსულიყავი და ერთი რიხიანად არ დამეძახა:

— ძირს ნიკოლოზი!..

— გაუმარჯოს ახალთაობას და სხვა...

1908 წ.

ახალთაობის ტალღამ ჩაილულის წყალსავით ჩაიარა: ყველაფერი ძველ კალაპოტში ჩადგა.

რეაქციამ საბოლოოდ გაიმარჯვა. გაჭირდა რევოლიუციონური მუშაობა.

მოვეკიდე ოჯახს. მიუხედავათ იმისა, რომ ოჯახზე დარდი მაწუხებს, არალეგალურ მუშაობას მაინც არ ვწყვეტ. ათასზე მეტი პროკლამაცია კი მექნება წაკითხული.

სამწუხაროდ ამას დღეს არავინ აფასებს.

დღეს სქელტანიან რევოლიუციონურ წიგნის დაწერა უფრო ადვილია, ვიდრე 1908-ში ერთი პროკლამაციის წაკითხვა იყო.

„მემკვიდრის“ ტრაღედია ანუ „დიდი მთავარი“ კირილე

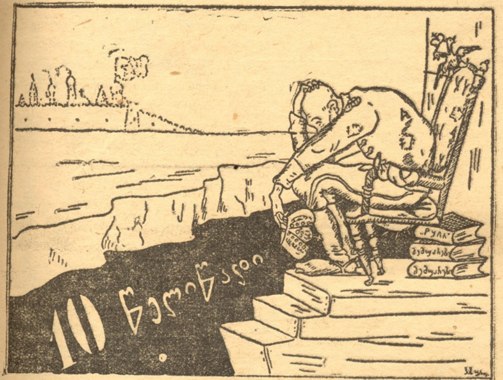

ათი წელია უცხოეთის ვარ მე ხიზანი...
ამაო არის ტახტზე ახვლის ცდა და მიზანი.
დღეს იქ ზეიმობს გამარჯვებით წითელი კრემლი,—
მე კი აქ თვალზე რუთ ჩამომდის მდუღარე ცრემლი.

მოგონება

მენშევიკების, მუსავატელების, და დაშნაკელების კეთილ მეზოგლოგის ისტორიიდან

I

— ნათლიდედ, გეურქ პეტროვიჩი სახლში არის?

— ამ წამში გავიდა სახლიდან.

— ჩვენ კი იმის დასაჭერათ მოვედით!—სინანულის კილოთი წარმოსთქვა სახალხო გვარდიის ათისთავმა და თავის ხელქვევით გვარდიელებს მიმართა:

— წავიდეთ რა გაეწყობა.

— რისთვის უნდა დაგეჭირათ ჩემი ქმარი! — გაკვირვებით შეეკითხა ათისთავს დიასახლისი:—ყაჩაღი ხომ არ არის, ან კაცის მკვლელი? მადლობა ღმერთს, შენ თვითონ უცხო არა ხარ და კარგად ი.ცი, რომ გეურქას ცუდი საქმე არასოდეს ჩაუდენია და არც ჩაიდენს!

— შეიძლება ასეც იყოს, მაგრამ მთავრობის გადაწყვეტილება ასეთია და ჩემი ბრალი არ არის. მე იმას ვშვრები, რასაც შტაბი მიბრძანებს.

— მაინც, რაო, რას აბრალებენ ჩემს ქმარს?

გაგრძელება მე-4-ე გვერდზე

1916 წ.

ორი წელია მძვინვარებს ომი.

რაადროს რევოლიუციონური მუშაობაა.

ასე ვფიქრობ არა მარტო მე, არამედ ჩვენი პარტიის უდიდესი ნაწილი.

ძვირფასი სამშობლო—რუსეთი განსაცდელშია.

მტერი მოდგომია კარზე და შეჭმას უქადის.

ძირს გერმანია.

გაუმარჯოს რუსეთის ძლევამოსილ ჯარებს.

ბრძოლა გამარჯვებამდე.

უნდა ითქვას სიმართლე, რომ მშვენივრად მიხდება პრაპორჩიკის ფორმა.

ძალიან მიშველა ჩემმა ოთხმა კლასმა.

ამას წინად, იმ მასწავლებელს შევხვდი და ცოტა შევახურე.

რომ ის არა, მე გიმნაზია გათავებული მექნებოდა, და ეხლა თუ პოლკოვნიკი არა პარუჩიკი მაინც ვიქნებოდი.

როდესაც ზოგიერთი პარტიული ამხანაგი მეუბნება, რატომ დაანებე მუშაობას თავიო, ასე უპასუხებ.

— მთავრობა ისედაც გასაჭირშია, სირცხვილია ეხლა შინაური ბრძოლის ატეხა. ვიყოთ კეთილშობილი ბოლომდის და ნუ ჩავცემთ ლახვარს ზურგში. ჯერ დავამარცხოთ კარზე მომდგარი მტერი, ავიღოთ ბერლინი, სტამბოლი და მერე ვიბრძოლოთ რევოლიუციისთვის.

გამოვიდა ობლიგაციები „Заем победы“.

შევიძინე 5.000 მანეთის.

1917 წ.

შეერთებულ ძალებით ისე კოხტად ჩამოვაბრძანეთ ნიკოლოზი. რომ ერთი „კაპლი“ სისხლიც არ დაღვრილა.

რევოლიუციაც ასეთი უნდა.

კვლავ ჩავები რევოლიუციონურ მუშაობაში.

მალე არჩევნები იქნება დამფუძნებელ კრებაში და აგიტაციას ვეწევი ერთ ცნობილ სოციალისტურ პარტიის სასარგებლოდ.

ვინც გაიმარჯვებს არჩევნებში, მმართველობაც მის ხელში იქნება, ვინც უნდა იყოს ის, სულ ერთია.

ფრონტზე ცუდათ არის საქმე. სალდათები უკან მორბიან.

საჭირო ხდება ორნაირი აგიტაცია.

1—გაუმარჯოს სოციალიზმს.

2—ომი გამარჯვებამდე.

გამოვიდა ობლიგაციები „Заем свободы“.

შევიძინე 10.000 მანეთის.

ბედის წყალობით, კერენკები ბევრი მქონდა.

1920 წ.

ღმერთმა აღლეგრძელოს რევოლიუცია.

რომ იგი არა საქართველოს სათავეში არ ვიქნებოდით ეხლა.

კერძოდ მე მიკავია მეტად პასუხის საგები ადგილი.

სამხედრო საწყობები ჩემს ხელშია.

ჩემი ოჯახი აივსო დოვლათით.

ამბობენ, რევოლიუციის დროს კლასობრივი შუღლი მეტად ვითარდებაო. მეც ასე მგონია.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

პირველი ბომბა

— იმას, რომ სომეხია და სომხები ხომ ყველა ჩვენი მთავრობის მტრები არიან! არ გვისვენებენ, სომხის მთავრობამ აგერ მეექვსეჯერ გამოგვიცხადა ომი, რა არის ტფილისი ჩვენია, რადგან იქ ბევრი სომხები არიანო. და აი, სომხის მთავრობას რომ წაართვას ეს საბუთი—სომხების სიმრავლე ტფილისში,—ჩვენი მთავრობა აპირებს სომხების შემცირებას, თუ გადასახლებით, თუ დაპატიმრების საშუალებით... რაო, რას მიყურებ, ხათლ ადედ, არ მოგწონს ჩვენი მთავრობის წინდახედულება?

—მეხი დაეცა თქვენცა და სომხების მთავრობასაც, რომ თავიანთ ტყავში ვერ ეტევიან და წარა-მარა აწიოკებენ ამ საწყალ ხალხს! მენ კი ჩემო ივანე, წადი და ასე მოახსენე ი შტაფია თუ რიღაც ეშმაკი, რომ ჩვენ ქართველებთან მუდამ სიამტკბილოთ გვიცხოვრია და ვიცხოვრებთ კიდეც. და თუ მაინცა და მაინც თავისას არ დაიშლიან და აგვაწიოკებენ, ისიც იცოდეთ, რომ მაგათი ბოლოც ჩქარა დადგება!

II

— Караман Гафриндишвили здесь живет?

— დიახ.

— ახლა სახლში იყოს?

— ეს არის ახლა გავიდა სახლიდან!

— Блохо! А ми его резить пришли!

— რათა, რა დაგიშავათ!—ელდანაკრავსავით შეეკითხა ყარამანის ავადმყოფი მეუღლე აზერბეიჯანის ახრანკის აგენტს.

— როგორ თუ რა დაგიშავა! შენი ქმარი აზერბეიჯანში იმსახუროს, ჩვენი პური და ბრინჯი ჭამოს, ჩვენი თევზი ჭამოს, იქ კი ტფილისში ქორ-

მეზობლები ისეთ ძულვით მიყურებენ, როგორც მოსისხლე მტერს. რატომ შენ ჭამ და არა ჩვენო.

საკვირველი ხალხია.

გულის ამაჩუყებელი სურათი იყო, როდესაც ამის წინად სწორედ იმ მაგიდაზე ვდგებოდი საქადაგოდ, რომელზედაც 15 წლის უკან ვქადაგებდი.

აგიტაციის შინაარსი შემდეგია.

არც იქით, არც აქეთ.

(ე. ი. ორ ცეცხლ შუა, როგორც ჩვენი მტრები ამბობდენ მაშინ).

მუდმივი და საუკუნო ნეიტრალიტეტი.

ტრაპიზონი ჩვენია.

განჯა ჩვენია.

მეორე ინტერნაციონალი ჩვენია.

გაუმარჯოს სოციალიზმს.

1923 წ.

მოხდა ის, რაც არ უნდა მომხდარიყო.

გადაბრუნდა ყველაფერი.

მე არ ვიგონებ წარსულ ორ წელს.

სოფელში მამაჩემს ჩამოართვეს მიწები.

ქალაქში მე ჩამომართვეს სახლები.

ამისთვის ვიბრძოდი მთელი ოცი წლის განმავლობაში?

1927 წ.

წარსულ კვირას, ოთხი წლის ზეკაცურ მოთმინების შემდეგ. წამძლია სულმა და ზემოავჭალისაკენ ვქენი პირი.

მიუხედავად იმისა, რომ შესრულებულ მუშაობამ ძლიერ გამაკვირვა, მე პრინციპიალურად მაინც წინააღმდეგი ვარ ზაჰესის.

რას იზამთ, კაცია და გუნებაო.

თუმცა, რა განსხვავებაა, გინდა საბჭოთა ნავთი გიხმარია და გინდა საბჭოთა ენერგია!..

სინემატო.

პანაშვიდი

ათი წლის თავზე, მეფეს „წყნარს და მშვიდს“,
ემიგრაცია უხდის პანაშვიდს...

დანიას მთავრობამ ვაინა გამოგვიცხადოს! ზადი, ზადი აქედან, თორემ ღმერთმანი ზაქათალა კი არა ქუთაისი წაგართოს ჩვენმა მთავრობამ ქართველებს! შენ მარტო ხომ არა გგონია საწყალი აზერბეიჯანი! ეგ არის სწორეთ! ოსმალეთი ვიცი, ხონთქარი ვიცი, ენვერ-ფაშა ვიცი! სულ ჩვენი დოსტები არის; ჩვენ მოგვეხმაროს და ტიფლისი ავიღოთ! მაშინ შენი ჟორდანიას ტირილი ნახოს, აბა!

— მერე ჩვენ რა შუაში ვართ, ჩვენ ვინ გვეკითხება ომის გამოცხადებას. ჩვენ ვმუშაობთ და ერთ ლუკმა პურს ვჭამთ!

— ერთი ლუკმა ცოტაა, რას გაგაძღობს, წადი გურჯისტანში და ორი ჭამე, ღვინოც დალიეთ! აქ კი აზერბეიჯანია, ვიცი?—ჩვენი პარტია მუსავატ ვიცი? ჩვენი კნიაზ ხან-ხოისკი ვიცი?

— Поидем штаб, завтра еще придем—მიმართა აგენტმა თავის ხელქვეითებს, ხანჯალზე ხელი გადაისვა, ქალს ეშმაკურათ ჩაუცინა და გზას გაუდგა.

III

ერევანში დიდი ფაცა-ფუცი იყო.

მთავრობის კაბინეთი შეკრებილი იყო ხატისოვის თავმჯდომარეობით და გაცხარებით მსჯელობდა საქართველოს მთავრობისთვის გასაგზავნ ნოტის შესახებ.

— ბატონებო, ზომიერება არ უნდა დაჰკარგოთ—ამბობდა ხატისოვი! მით უმეტეს, რომ ბორჩალოს მაზრა ასე იქნება თუ ისე, დენიკინი გაიმარჯვებს თუ ენვერ-ფაშა, მაინც ჩვენი იქნება და ჩვენი. მე შევეკითხე დიდი სახელმწიფოების ყველა მთავრობებს და ისინი პატიოსან სიტყვას იძლევიან, რომ ბორჩალოს საქართველოს ჩამოაცლიან და ჩვენ მოგვცემენ. მაშ, რაღაზე უნდა დავღვაროთ სისხლი, რაზე უნდა გავიღოთ მსხვერპლი?

მთავარ სარდალმა დრომ, რომელიც ტიკივით იყო გაბერილი და თავს ძლივს იკავებდა, გაარღვია მინისტრების წრე, დაჰკრა მუშტი მაგიდას და ყარამან ყათილივით წამოიძახა:

— Терпеть не могу таких трусов, как наш уважаемый минмстр господин Хатисов! მე ჯარისკაცი ვარ, თქვენი დიპლომატიის არაფერი გამეგება და თუ 24 საათში ქართველების ჯარი არ დასცლის ბორჩალოს, я моментально наступаю на Тифжис, беру его, беру Кутаис, беру Батум, беру Душет и Ортачалы.

მთავარსარდლის კატეგორიულმა განცხადებამ სათანადო გავლენა მოახდინა მთავრობის წევრებზე. ნახევარი საათის შემდეგ გარეშე საქმეთა მინისტრმა ასეთი ნოტა გამოაცხო:

საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის მთავრობას:

„მიუხედავათ იმისა, რომ ჩემი მთავრობის სახელით მრავალჯერ მოგეცით წინადადება—დაგვეცალათ ბორჩალოს მაზრა, რომელიც სომხეთის იმპერიის განუყრელ ნაწილს წარმოადგენს, როგორც ისტორიულათ, ისე გეოგრაფიულათ, როგორც ეკონომიურათ, ისე იურიდიულათ, როგორც

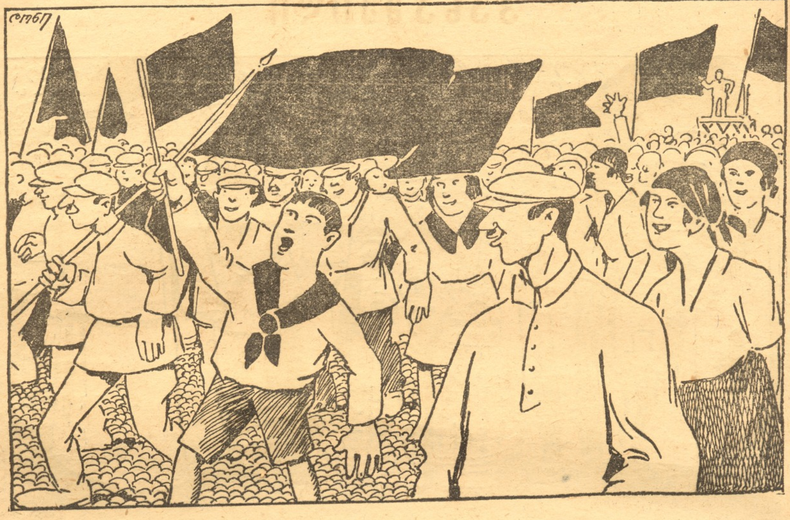

აქ საზეიმო დღეა დიადი;
დროშის ფრიალი, და განთიადი...

სტრატეგიულათ, ისე დიპლომატიურათ და სხვა და სხვა... წინადადებას გაძლევთ 24 საათის განმავლობაში გაიყვანოთ იქიდან თქვენი ჯარები. წინააღმდეგ შემთხვევაში ჩვენი მხედრობა მიიღებს ბრძანებას იარაღით ხელში დაიცვას დიდი სომხეთის სახელი და მიწა-წყალი. ¢ინისტრი №№.

როცა ჟორდანიის მთავრობა მასეთი შინაარსის ნოტა მიიღო, მინისტრები კინაღამ სიცილით მოკვდენ.

— Ну и дурак это Александр Иванович!—ამბობდა ერთ-ერთი მინისტრი. ნუ თუ იმ უგნურმა არ იცის, რომ ჩვენ გვყავს სამაგალითო მოწყობილი ჯარი, გვარდია, აუარებელი აფიცრობა, გენერლობა, რომ საქართველოს დემოკრატია როგორც ერთი კაცი ისე დადგება ფეხზე საქართველოს დასაცველათ!

რა მოგახსენოთ, იცოდა თუ არა ყველაფერი ეს სომხეთის დემოკრატიულმა მთავრობამ, ან ხატისოვი მართა დურაქი იყო თუ დურაქის ნათლია. ის კი ვიცით, რომ მაშინდელი სომხეთისა და საქართველოს ჯარები დიდხანს ებრძოდენ ერთმანეთს იმ ერთი ციცქნა მიწისთვის, რომელზედაც დღეს ამიერკავკასიის ფედერატიულ რესპუბლიკაში შეკავშირებულნი ასე ძმურათ, მეგობრულათ ცხოვრობენ და შრომობენ სომხებიცა და ქართველებიც.

აზერბეიჯანის მხრიდანაც გადმოლახეს საზღვრები მუსავატებმა და ვინ იცის როგორ გათავდებოდა საქმე, რომ ჩქარა აზერბეიჯანში არ გაემარჯვა მუშათა კლასს და რომ საბჭოთა წყობილება არ დამყარებულიყო იქ.

მუსავატელი აფიცრები, ყოველ შემთხვევაში, ამხნევებდენ თავიანთ ჯარში ჩაწერილ რუსის თეთრგვარდიელებს: На Тифлис идем, резать будем, гулять будем...

კოლონა.

მელიქას „ნათქომები“

— გაიგე? დღეს ნიკოლოზის ჩამოგდების პრაზნიკიაო... ჰაიგიდი აბასთუმან! ამ ათი წლის წინათა იმის მეხენიკებზე სობოროს ზარებს ვამტვრევდით, ბოჟე ცარი სახრანის სიმღერით ყანყრატოს ვიხეთქავდით და ეხლა კი, იმის პამიატზე ის ემესა ვშვრებით, ზარბუზანა ვაკეთებთ რაღა, იმის გაგდებას ვპრაზდნიკობთ.

მახლაზ, ყისმათი თევზის ზურგზე შამჯდარი იზმენჩივი რამეა: დღეს მაღლა ჰერქნებით აგწევს, ქვეყნის თავზე კუკნუწივით წამოგსვამს,—ხვალ კი პუპუზ, თევზი კუდს მიაქნევს და ზღართ!—ძირამდე ისე დაგცემს, რომა კუკუზნაკი ველარ აილო მააშ!..

ამ ნიკოლოზსა და იმის სტროი-პარიატკსაც ისე მოუვიდა რაღა, ჯერ ოქროს ტახტიდან—ნეხვის მეშოკივით გადმააგდეს, მერე კი თავის ქულფათ-ნასლედინკებით დახვრიტეს და ცოფიან მგლებსა ზაკუსკათ გადაუყარეს, ასმა ამათ ხალხის სისხლი უჭამიათო და მიწა ცოდოა, რომ ამ რაზმონიკების ხორცით იმას ასკარბიტი უყოთო. ვა, რა უჯიგრო ხალხია რაღა ეს ბუზერაზები, ასე სტროგათ როგორ იქნება მოქცევა, ახარ ხემწიფეა, ვირისთავი ხომ არ არი?

აი, კუპრის ნათელი დაადგეს იმ საიქიოს, როგორც იმან ჩვენც დაგვთარსა, ჩვენი შნო და ლაზათი, ჩვენი დახლის ბარაქა თან გაიყოლა, ჩვენი ჰამქრის ცოდვით ქვეყანა აავსო და ამათ ხელში ჩაგვაგდო! ეე, ხუმრობაა? ათი

წელიწადია გარადოვი აღარ დამინახია, ექვსი წელიწადია ამ რაზოჩი ხალხის ხელში ჩავვადრნილვართ, კამუნისტების ვლასტი მოგვსლია რაღა და ახალ პარიადკებითა ვცხოვრობთ.

ვცხოვრობთ? რის ცხოვრება, რის ბოზბაში? კი არ ვცხოვრობთ, ვაინაჩრობით ვცოცხლობთ რაღა და უყურებთ, თუ რა თაფლის დრო დაუდგათ ამ ტილა მუშებსა და გაგრია გლეხებსა: დოჲრანი მაგათია, ქვეყნის პატრონები ეგენი არიან, ყველაფერი მაგათთვის კეთდება, რაც ჩვენ მოვიგეთ, მაგათ წაილეს, სახლები და მამულები მაგათ ჩამოგვართვეს, დვარცები მაგათია, პრავიტელსტვა მაგათია, სტრაიტელსტვა მაგათია, ხაზეინები ეგენი არიან; ვაჭრობა რა არი, ვაჭრობა, ამ სოვდაგარ ხალხსა ვაჭრობაზეც ხელი აგვაღებინეს და ლამის მთელი ქვეყანა ერთ დიდ ერკოპათ აქციონ! ერთი სიტყვით—ქვაც მაგათია და კაკალიც!.. ასმა ჩვენი დიქტა—ტურააო! აი, დიდმა ტურამ შაჭამოს ეგენი!

ჩვენ კი ჰარიფათ შავყურებთ და ბრაზისგნით გული ყოლოტივით გვებერება!

მაშ ეს ცხოვრებაა მაგათ ხელში? ამას შნო და ლაზათი აქვს? ამას წინათ კურკა-მიკიჩამ ამისთანა ცხოვრებაზე ერთი ასტრაუმნათ იხუმრა: ამ ზაპასნოვი რეგისტრიციის გამო წლოვანებაზე ჩამოვარდა ლაპარაკი და ვებნები:—კურკა-მიკიჩ, გუშინ შენი მენენიკი ყოფილა, რამტოლი წლისა ხარ?

— სამოცდა ხუთისაო!

— ვა, ყურუმსაღ, სტარი დევა ხომ არა ხარ, რას მიმალამ? შენი გოდ-რაჟდენია მე კარგად მახსოშს, სწორედ შენი დაბადების დღესა დიდი იავლენიები მოხდა: ჩვენმა ვირმა ტყუპი მუტრუკი მაიგო და ჰამაც კამეტამ კასპის ზღვაში კუდი დაარტყა მეთქი, იმას აქეთ სამოცდა თერთმეტი წელიწადია მეთქი.

— თარილი სწორია ჰამა, ექვსი წელიწადი სკიტკა უნდა ჰქნაო.

— რათა?

— იმიტომ, რომაო, ექვსი წელიწადია, რაც რომ ბალშევიკების ხელში ვცხოვრობთო და ეს რა ცხოვრებაა. მე მიორტვათა ვცოცხლოფო.

ვიცინეთ.. ჰარაკი რამეა ეგ ბემურაზი, ძალიან შუტლივი ხუმრობა იცის, ჰამა მართალია, ტოჩი-ტოჩია: ეხლა ცხოვრება მუშებისა და გლეხებისაა,—ჩვენ, ტერტერები, კნიაზები და ძველი ჩინოვნიკები კი წაგებულ კარტის ქალალდივით გაცაყრილი ვართ.

აფსუს ნიკალაის დრო, მაშინდელი შნო და ლაზათი, მაშინდელი პაჩოტი და პატივი, ქონება და მარიფათი, მოგები, დუქნები, ფაბრიკები რამე! ჩემი ცოლი რიფსიკა ისე მორთული დამყავდა, რომა სულ ნანიტოჩკათ ვაცმევდი, იმ ჩოფურა სახეზე ბათქაშებს იკეთებდა და ზედ სულ გრანიცის დუხებს ისხამდა; ისეთი სუნი უდიოდა, რომა, როცა მოვდიოდით, სულ ტროტროს აყროლებდა ხოლმე გრანიცის ზაპახისგნითა...

ერთხელ კი ამ დუხის გამო დიდი ასკარბლენია უყვეს ქუჩაში რიფსიკას: იმ ფეხმოსატეხ ნიკალაის ჩამოსვლის დროს იყო, ამ ვაენის დროსა რაღა, ქუჩაში ბერეკასავით დაჰყავდათ და მთელი ქალაქი „ურას“ ეძახდა,—მე და რიფსიკაც წავედით. დვარცოვი ქუჩაზე უნდა გამეევლო ხემწიფესა, მთელი ქალაქი მანდ მოგროვილიყო და ერთმანეთს ისე აწვებოდენ, რომა რიფსიკას სულ ტურნურის პადუშკები დაუშალეს.

დვარცოვზე ჰაკარაკათ, დვარიანცკი საბრანიას ქართული—პატრიოტნი ლუმინაცია გეეკეთებინა და დიდი ასოებით ეწერა:

„ღმერთო იპარე მეფეო“.

რიფსიკა კითხულობს და თან მებნება:

— ნახე მელიქ, აი, როგორ გლუბოკი ქართულია, ტოჩი-ტოჩ კარაბადინის სიტყვებსა ჰგავსო!

მეც თათრულ ქოშივით ავყევი და მაღლა უყურებთ. თურმე ტროტროს გადავცდით და შუა ქუჩისკენ მივდივართ. ერთიც ვნახოთ, ვიღამაც ყურის ძირში მაგარი მუშტი გამითხლაშუნა და თანაც ჯიგრიანი რუსული გინება მამაყოლა. შავხედე გარადოვია.

— კუდი პრიოშ, ბუნტოვჩიკ, პადლეც, იდი ჩორთუ მატერიო!

გავიქეცით ჰამა, აკალოშნიკების მთელი ბატალიონი მოგცვივდა. მე რიფსიკას მოვეფარე და იმას დაუწყეს ყვირილი. ბოლოს, ერთი მაღალი, პროხორა აკალოშნიკი იყო, ცხვირი ანგლისკი წიწაკას მიუგავდა, მუხლის კვერი მოკაკვა და ისეთი ამოჰკრა ამ რიფსიკასა, რომ სულ ბოქვენი ჩაუნგრია. თან ებნება:

— ახტი მერზავკა, ტი პადაზრიტელნი ჟენშჩინა, ოსტიმ დუხომ ვანიაიშ-ო.

მე ძალიან შემეშინდა, ბუნტოვჩიკი რო თქო, ჰამა, მაინც ვერ მოვითმინე და ბრაზიანი სიცილით ვებნები:

— ვაში სიატელსტვა, ვი ეტო სურიოზნა დელაიშ?

— ვპალნე სურიოზნა, შტო ტი ხოჩიშ ასიოლ?

მე გული გამისქდა, ჩესტი გაუკეთე და ვებნები:

— დიდი მადლობელი ვარ, ვაში სიატელსტვა, რომა ჩემ ცოლს სურიოზნათ ექცევი მეთქი, მაგან სურიოზნი დედაკაცია, და ხუმრობა არ უყვარს მეთქი. როცა იარმურკაში ჩამოარო, პაჩოტი დამდე და ჩემ დუქანში შამობრძანდი, კარგ ჰაშნიკს მოგართმევ მეთქი. ესიამოვნა და გაგვიშო, თორე ვინ იცის, ხათაში ჩავვარდნილიყავით!..

სწორედ მაშინ, ამ ბემურაზმა რიფსიკამ ძალიან ფინთათ დასწყევლა ნიკოლოზი, იმის გულისთვის ამამკრა მუხლი აკალოშნიკმაო. ძალიან ფინთი წყევლა იცის, მამენტალნათ უსრულდება ხოლმე ყველასა!

ის იყო და ის: ნიკალაიმ ველარ იხეირა. ომში სულ პარაჟენია მოსდიოდა და აქაც ბუნტი ვარდებოდა,—სემნაციტი გოდაში კი პუპუზ! მთელი იმისი სამადერჯავია, ქაფურივით გააქრეს!..

მახლაზ, არც ჩემი ჰამქარი ჩავარდა დოჲრანში: რევოლიუციონმა ბალშევიკებმა გაიმარჯვეს, ხალხი განთავისუფლდა. ჩვენც... ეჰ, ჩვენ გავნთავისუფლდით ძველი იმენიებისაგან, ფაფრიკებისაგან, მამულებისაგან და ყველაფერი მუშა ხალხს გადაეცა.

ახალი სტროი დადგა, ახალი ქვეყანა გაჩნდა და რაც დამიკარგია იმას ვინ ჩივის?—მელიქ, თუ ჭკვა გაქვს, მალე მოკვდი, თორემ ხოჯივანქის სასაფლაოც დაგეკარგება: ამობენ თუო, ამ ბალშევიკებმა რაღაც კლიმატორია უნდა გააღონო და მკვდრები უნდა დაწვანო. ეს ალბათ მკვდრების კოოპერატია იქნება!

არა ძმაჯან, კანც ნუ დამწვავენ და რაც წაუღიათ, თოლ ჰალალი იყო, ხემწიფის მოსპობაც ღმერთმა შაარგოთ, ჰუზურში, სულქვეშ რო ვთქვათ, ამით მაგათ დიდი საქმე გააკეთეს, ხალხი ძაან ბლაღადარნია.

ფარსადან.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მოჩვენება წინა დღეებში

რევოლიუციის წინა დღეებში
ნიკლოზს მუდამ ელანდებოდა;
ლიუდოვიკი მას თანაგრძნობით,
რომ თითქოს ასე ეუბნებოდა:
— მე საფრანგეთის რევოლიუციამ,
თავი წარმკვეთა გილიოტინით:
შენც იგივ გელის თუმც გვიან მაგრამ,
სულს დალევ მალე მძიმე ხროტინით.

გურული სცენა

გამარჯობა აფრასიონ! მომილოცავს ნიკოლოზის გადმოყინწისთავების ათი წლის თავი, მოი ერთი ჩამპრომლე!

— გაგიმარჯოს ჩემო ზევარიკავ! მომილოცავს შენდაც. გახსოვ ბიჭო სკვერენსკი?

— მახსოვს, რავა არ მახსოვს, სკვარამში და ორლობეში ვნახე მისი თავი გაკეცხებული! ხომ გადააბუნძულეს რუ! ეთიდან, ახლა თურმე ქი აგდია თელ ევროპაში სასირცხოთ, ერთი სიტყვით მეიჯაყა კაკალი კაცი.

— ევროპიაში, ჩემო ზევარიკავ, იგი კაია ჩვენებიც ბეურია, მარა იგენს ყილან აქცევს ყურადღებას.

— არა, ყურადღებას რავა არ აქცევენ! ნოვოია რამიშვილს თურმე დიდი გავლენა ქონია. სულ ანტონომბილით გულაობს თურმე ფრანცუცებთან.

— ანტონობილით, ბიძიავ, ჩემი ზევასტიეც კი დაბრიგინობს, მარა მაგას რა ნიშნულობა აქ. ამ ჩვენ სოფელში გზაი არაა თვარა ჩემი ზევასტიე კაკალ კარზე მუაყენებს ანტონობილს...

— გახსოვს აფრასიონ, ფოშტით რომ მივიღეთ რევოლიუცია პეტრებუხიდან? რაფერ გაგვიხარდა, თურმე ჯერ სათ ხარ. მას მერე ოცდაათჯელ გადაბრუნდა დროი.

— მაგი მაგია ზევარიკავ, მარა აი ანგლიე რა თავს იგდებს თუ იცი? წეიკითხე რა წერილი გამუუგზანა ჩვენ მთავრობას? დიდი პადლეცი კი ყოფილა ვინცხაა მაგი ჩემურლენგი.

— მოსწერა მარა, პასუხიც საკადრისი მიიღო. ჩემი ცოლი მიჩივოდა გუშინ; თურმე ჩემურლენგს აქიდან რომ ჩვენი წერილი მისლია, ცხელი კურცხალით უტირია. დეიწვა თურმე სირცხვილით კაკალი კაცი. მერე ნეტე მაინც საჩუმათოთ ყოფილიყო დაწერილი; თელ გაზეთებში გამოაჭრელეს.

— რავა გეკადრება ზევარიკავ მაგი! შენმა ცოლმა სიდან გეიგო ჩემურლენგის ამბავი? იმას შერცხვება რამეის?

— რა ვიცი ასე კი მითხრეს და!

— სხვაი კაცო, აგი ჩხუბი იწყებაო იძახიან. მართალია თუ იცი?

— რა ვიცი, ვეფერს ვერ გეიგებს კაცი! ევროპიე და ამერიკა რას ფიქრობს მაგი სიდან მეცოდინება და აგი ჩვენი მთავრობა რომ ჩხუბის ხასიათზე არაა, აი კი ვიცი.

— ა, პა პა პა! ახლა თუ ჩხუბი დეიწყო ძამიავ, ბერეგის! იმფერი ზარბაზნებია გამოგონებული თურმე რომე, ოზრუგეთიდან რომ ისროლო ქუთაისში სქვიჩას გადმოვაგდებ ძრს.

საიქიოს

ჯოჯოხეთის კუპრის ქვაბში ნიკოლოზი იწვის, დნება;
და ზევით ღმერთს ცის გუმბათში საყვედურსა ეუბნება:
ეგ იყო რომ მპირდებოდი სამოთხეს და სასუფეველს?!
ჯოჯოხეთში მომეც ბინა, მხედავ ტანჯვის ცრემლის მთოველს

აბა თოფს და ლიველს ნუღარ იკითხავ: მისით ვარდება თურმე...

— მაგი რა უნდა იყოს ჩემო აფრასიონ! აი ხაიროპლანი რომაა, ჩადობენ თურმე შით ყვიმბარებს, აფრინდებიენ მაღლა და იქიდან ისვრიან.

— ვაი, ბიჭო, თუ დიეცა ჩემ სალორიას ან საქათმიას, ხომ დევიღუპე კაცი? მერე, ორი ღორი მაკეა, აგერთააგერ მეიყვანს გოჭებს.

— რაის საღორიეა კაცო! მიყურე აგერ: აი ყვიმბარა დავარდება ძირს,

— ვისთვისა სთხრი მაგ ახალ საფლავს?
—ეს ჩემი ძმობილი! დასასაფლავებელი ჯერ კიდევ ბევრი გვყავს: ჩემბერლინი, მუსოლინი და ძმანი მათნი.

განკდება და გამოუშობს ხაიერს—გაზს, მარა იმისთანა მყრალი ხაიერის გამოშობა იცის თურმე, რომ, იმ მინუთში გულზე შამოგეყრება. მერე მივა აი შვლაჭი ყაძახი ანგლიე, გაგაგდებიებს ღდინს და ქე წავა სახში. მისდიე მერე და უყარე კაკალი.

— კი მარა ჩემო ზევარიკა! ამ ჩვენ მთავრობასაც დიდი მზადება აქ. მერე ხომ იცი, ჩვენისთანა ჯარი დედომიწის ზურგზე არ მეიძებნება. იმისთანა სკვინჩილიე ბიჭებია, რომე მოგეწონება. ზარბაზნებიც აქვენ და ტყვია - წამალიც. მერე კიდო ამ ჩვენებს რაის იმედი აქვენ იცი? ანგლიამ რომ ჩვენ აგვეჩხუბოს თვითონ ანგლიეს მუშები არ წამოვლენ და იმ მთავრობასაც გადმოაგდებენ. აბა ამის ეშინიენ თვარა ხომ იცი?

— ასთე რომე თებერვლის რევოლიუციის იგენსაც შინებიენ?

— ეშინიენ, მარა თებერვლის იმდენი არ, რავაც მიორე რევოლუცია რომაა: წიფობისთვის.

— წიფობისთვის კარა ოქტომბრის შე კაცო.

— ხო, დიახ, ოქტომბრის! იგენმა იციენ, რომ ევროპიაში თებერვლის რევოლუცია თუ მოხთა, იმას ოქტომბრის რევოლიუციაც მოყობა და მის შიში აბლანკალებენ!

ტერსიტი.

რასპუტინის მონოლოგი

ხმელეთის მეექვსედი ხელში მეპყრა, მეჭირა;
მეფეც ჩემს ხელში იყო, დედოფალიც ალისა;
ღვთის მადლით, ღვთის სახელით ვერვინ ვერ შემაჩერა;
სპირტის, ვოდკის, ღვინის სმა, მოხდა იყო ვალისა...
ვიყავ მე გალეშილი ფრეილინების გვერდით;
კნიაჟნა, კნეინები, სხვაც მრავალი მხევლები,
ისვენებდენ ჩემს მკლავზე, მეკვრებოდენ მკერდს-მკერდით,
ვნებით ანაჟრჟოლები, ვნებით განახილები...
მართალია, რომ ხშირად, მდიოდა ოფლის სუნი;
წვერიც დაუვარცხნელი, ჩაჟანგებულ კისერით,
ვეგონეთ მე ზეციერი, ქვეყნად ცით გადმოსული;—
მკერდზე სქელი ჯავარით, თავ-მსხვილი ფილისტერი...
მოვწონდი ყველა ქალებს ასე—ისეთ გვარადაც;
ძრწოდენ თვით მინისტრები, მეფეც გოროდოვოიც,
ჯარიც ჩემს ხელში იყო, თვითონ მეფის გვარდიაც;
ვიცოდი შელოცვები, ხშირად კიდევ ბოდვებიც...
ძლვდელმთავარს, მიტროპოლიტს, მონოზნებს თუ ბერებსა,
თვალს დაუბრიალებდით, აიტანდათ კანკალი;
ხშირად გაიგონებდით გინებას—თუ სიმღერებს;
არ მესმოდა შეხვეწნა—არც ზიზღი მონამკალი...
ვიყავი მე სათავე უვიცობის სიბნელის,
კვნესდენ მილიონები მძიმე უღლის ტარებით,
არ ვიყავ მოზიარე მათი ხვედრის სიძნელის,
ქალებზე ჟინს ვიკლავდი, გამოხურულ კარებით...
შურის თვალით მიცქეროდენ, მინისტრი თუ ლაქია,
გენერლები, მთავრები,—დედოფალი კი არა;
ვიყავ გიპნოზიორი, ტრაბახა თუ ბაქია,
ბევრმა დიდკაცის ცოლმა ჩემ ხელთ გამოიარა...
ნიკალაშკა—ბარაშკა, მე რას მიმიხვდებოდა:
ცოლს და მის ქალიშვილებს, რომ საჯაროდ ვკოცნიდი:
(ასე იყო ღმერთმანი, ხშირად ასე ხდებოდა:—
კოცნებში რომ დედოფალს ვნებით გადავტყორცნიდი...

ოდილმადი.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

„ემანსიპაცია“

— ნიჩევო პადობნაო! შენ გინდა ბრტყელ-ბრტყელი სიტყვებით გზა - კვალი ამირიო და დამარწმუნო, რომ ქალის და კაცის სრული თანასწორობა არ შეიძლება. მე კი ფაქტებით დაგიმტკიცებ, რომ შეიძლება.

— არა, ეს არ შეიძლება!

— მე ვამბობ, რომ ადვილიც არის.

— არა მეთქი!

—კი მეთქი! აი, გინდა დღესვე დავდგეთ სრული თანასწორობის პლატფორმაზე და გადავდგათ პრაქტიკული ნაბიჯები.

დავიწყეთ საემანსიპაციო კამპანიის ჩატარება.

დილის 7 საათია. ჩემი ცოლი ჩვეულებრივად ამ დროს დგება და შეუდგება საქმიანობას; ჩაის ადუღებას, სახლის მილაგებას და სხვა ასეთებს. ერთი საათის შემდეგ მეც ვდგები „ვჩაიობ“ და სამსახურში მივდივარ.

იმ დილით კი ჩემი მეუღლე არც კი გაინძრა. 7 საათზე ცალი თვალი გააჭყიტა და შემომხედა, რომ გაეგო ჩემი მდგომარეობა. დარწმუნდა, რომ ადგომას არ ვაპირებდი და ეშმაკურად მკითხა:

— ავდგეთ?

— როგორ თუ ავდგეთ? ადექი შენი საქმე გააკეთე.

— ემნასიპაცია? ჩვენ ხომ დღეიდან თანასწორები ვართ? თუ ადგომაა, ერთად ავდგეთ.

— ნუ ხუმრობ, ქალო, ადექი, სამოვარი დაადგი.

—ნურას უკაცრავად! თუ გნებავს, ერთად ავდგეთ.

გაჯავრებით გადავბრუნდი მეორე გვერდზე. ცოლმაც ასეთივე მანევრით მიპასუხა. თვალები დავხუჭე, დასაძინებლად მოვემზადე. ცოლმა ხვრინვა ამოუშვა. — „თუ ძილია, თანასწორად ვიძინოთ“—მეთქი, გავიფიქრე და მეც ხვრინვას შეუდექი. ორივე მხრიდან ისეთი ხვრინვა შეიქნა, რომ ფანჯარა ზანზარებდა. ხმაურობაზე ბავშს გამოეღვიძა და ტირილი მორთო. არც ერთი ჩვენგანი არ განძრეულა. ორივე ვუცდიდით, რომელი მიეშველებოდა ბავშს პირველი.

— ქალო, ბავში კვდება ტირილით, უთხარი რამე!

— შენ უთხარი და მეც ვეტყვი; ხომ თანასწორობაა!

— ეს არ შეადგენს ჩემს მოვალეობას.

— მაშ არც მე ვარ ვალდებული შენ ბავშს მოუარო.

ბავში განაგრძობა ტირილს. არც ერთი ჩვენგანი არ ინძრეოდა. ბოლოს, დარწმუნდა, რომ მისი ხმა რჩებოდა „ხმად მღაღადებლისა უდაბნოსა შინა“ და გაჩუმდა.

ფანჯარასთან გაისმა კაკუნი. მოვიდა მერძევე.

— მალაკო, ხაზეინ, მალაკო წაიღეთ!

— ადექი, ქალო, რძე გამოართვი!

— რატომ მე ავდგე და არა შენ?

— ადექი თორემ წავა და ურძეოდ დავრჩებით!

— დავრჩეთ!

მერძევე წავიდა.

— ფეფიკო! ხუმრობას თავი დავანებოთ! რვა საათია. ადექი, ჩაი გაამზადე.

— ავდგეთ ერთად, თანასწორად.

— ადექი და ავდგები!

— არა, ჯერ შენ ადექი.

— დაგწყევლოს ეშმაკმა.

— როგრც იქნა ავდექით.

— აბა სამოვარი დაადგი ფეფო!

— სამაგიეროთ შენ წყალი მოიტა.

წყალი მოვიტანე.

— ნახშირი?

— მე სპიჩკას მოვიტან, შენ ნახშირი მოიტანე.

— სად სპიჩკა, სად ნახშირი, ამიხირდა ფეფიკო. ესეც თანასწორობაა? ნახშირის მოტანა შავი მუშაობაა, სპიჩკა კი ადვილი საქმეა. არა, მე ნახშირს არ მოვიტან.

— შევარჩენოს მიქელ - გაბრიელმა.—ნახშირი მოვიტანე. სამოვარი გაჩაღდა.—აბა ახლა პური და შაქარი ფეფოჯან.

— როგორ, პურიც და შაქარიც ორივე მე მოვიტანო? უკაცრავად, მასეთ თანასწორობას მე არ ვიზიარებ. შაქარს მე მოვიტან, პური შენ მოიტანე.

წავედით, მე—პურისთვის, ის—შაქრისთვის. გზაზეც ბევრი ჩხუბი და უსიამოვნობა შეგვემთხვა ამ ემანსიპაციის ნიადაგზე. დროც ბევრი დავკარგეთ.

ასე, რომ როცა დავბრუნდით სამოვრის წყალი ნახევრად ამომშრალიყო.

— შემოტანე სამოვარი!

— ეს არ შეადგენს ჩემს მოვალეობას, ეს დიასახლისის საქმეა.

— უკაცრავად! ტვირთის ზიდვა მამაკაცის საქმეა. სამოვარი ხომ ტვირთია?!

— რაღა ტვირთია, დედაკაცო! ნახევარი წყალი ამომშრალა. სულ სამი გირვანქა არ იქნება, მაგის ზიდვას რა უნდა!

— სამი გირვანქაც იქნება, და სამი კილოც... ყოველ შემთხვევაში, მე არ შემოვიტან, თუ ჩაი გინდა, შემოიტანე.

— არ შემოვიტან! ჩაის მე თითონ დავისხამ!—ავდექი, გამოვიღე ჭიქა და ლამბაქი და შემოვიტანე ერთი ჭიქა ჩაი ჩემთვის. მოვიჭერი პური და „ვიჩაიე“. ფეფიკომაც შემოიტანა თავისთვის და მიირთვა.

წავედი სამსახურში. სრული ათი საათი იყო, როცა მივედი. შენიშვნაც მივიღე. 4 საათისთვის სახლში დავბრუნდი. სახლი ისევე დაულაგებელი დამხვდა, როგორც დავტოვე.

— ქალო, სახლი რატომ არ დაგილაგებია?

— შენ რატომ არ დაალაგე?

— მე სამსახურში ვიყავი.

— მეც სამსახურისთვის დავდიოდი. სამსახურს ვეძებდი.

— სადილი არის?

— ჩვენსას არა და სხვისას არ ვიცი!

— რატომ არ არის?

— რატომ მე უნდა გამეკეთებინა სადილი და არა შენ? ემანსიპაცია არ გახსოვს?

— მაშ დამაშნი სადილი მოვიტანოთ.

— მოიტანე!

— მე ფულს მოგცემ, შენ მოიტანე.

— არა, ორივემ მოვიტანოთ, თანასწორად. შენ პირველი მოიტანე, მე მეორეს მოვიტან.

წავედით, მე შემწვარი წამოვიღე, მან წვენი. ვისადილეთ თანასწორად. ერთი კვარტი ღვინო მე დავლიე, ერთიც მან, მიუხედავად იმისა, რომ საერთოდ ღვინო ჭირივით ეჯავრება. სადილის შემდეგ მე ჩვეულებად მაქვს დაძინება. მას არასოდეს არ ეძინება, მაგრამ ემანსიპაციის გულისათვის მანაც დაიძინა.

საღამოს წასასვლელად მოვემზადე.

— სად მიბრძანდები ვაჟბატონო?

— საქმე მაქვს.

— ვიცი რაც საქმეა, კლუბში აპირებ... მეც უნდა წამოვიდე.

— დედაკაცო, ბავში?

— ბავშს მეზობელს დაუტოვებ.

დავტოვეთ ბავში. წავედით კლუბში. დავბრუნდით ღამის ორ საათზე. სიბნელეში მივადექით კარებს.

— მოიტა კაცო კლიტე, კარები გავაღოთ.

კლიტე ამოვიღე, წუმწუმა ავანთე და.. თვალები დამიბნელდა... ჩვენი ბინის კარები უკვე გაღო ვიღაცას. აკანკალებული შევედით, სანთელი ავანთეთ და ორივეს გული წაგვივიდა... ჩვენი ბინა ვიღაც უპატიოსნო ქურდებს სულ გამოესუფთავებიათ. რადგან სახლში არავინ იყო, ყველაფერი გულდადინჯებით გაეტანათ. დარჩენოდათ მხოლოდ სამოვარი, რომელიც დილიდანვე სამზარეულოში დარჩა ჩვენი უჯიათობით.

ეს იყო ჩემი ცოლის საემანსიპაციო კამპანიის პირველი და... საგრძნობი შედეგი. მომავალში ვნახოთ.

ალლარ-ალლარსან.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ბედნიერი მამალი

ვინ დასთვალოს, თუ რამდენი მამალია ჩვენში.. და არა მარტო ჩვენში, საერთოდ, მთელ ქვეყანაზე,—მაგრამ, მიუხედავად ამისა, მხოლოდ ამ ერთ მამალს ხვდა წილად გამოჭიმულიყო აქ და მიეპყრო მკითხველთა ყურადღება.

ეს მამალი დაიბადა და აღიზარდა სოფ. ტაბანათში. არ ვიცით მიხელას, თუ პოლისას ოჯახში. რა გასაკვირია, რომ ჩვენ არ ვიცოდეთ! ჩვენ კი არა, თვით ამათმაც არ იციან, თუ ვის ოჯახში დაიბადა, გაიზარდა და რომელ მათგანს ეკუთვნის ეს მამალი. ადგილობრივ მილიციის განაჩენით, მამალი მიხელას ერგო (ალბად მისი იყო). მართალია ამის „ყაბული“ არ არის პოლისა, მაგრამ რა ჩვენი ბრალია, თუ ამ ამბავს მაინც გვატყობინებს **„დევნილი სიძე“.**

„იავ-ნანა“

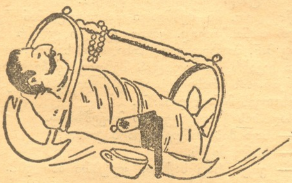

იავ-ნანა, ვარდო ნანა
იავ-ნანინაო;
კაბინეტში მიგიგნია
შენ ტკბილი ბინაო...

ასე უმღერებს **„აქაური შმაგი“** (ლაპარაკია სოფ. **ცხუნკურზე)** აღმასკომის თავმჯდომარეს.. და რა გასაკვირია, რომ ასეთი ტკბილი სიმღერის შემდეგ აღმასკომის თავმჯდომარეს ჩაეძინოს და დაავიწყდეს სასოფლო საქმეები, როგორც არის: სოფლის გზის გაყვანა და სხვა. „იავ-ნანა“ შეგნებულ კაცს (ამ შემთხვევაში აღმასკომის თავმჯდომარეს) კი არა, უმწეო ბავშსაც კი აძინებს... და ჩვენ სრულიადაც არ გვიკვირს, რომ აღმასკომის თავმჯდომარეს სძინავს.. და იძინებს მანამდე, სანამ „იავ-ნანას“ მაგიერ „სულთათანა“-ს არ უმღერებთ.

„მოღვაწეობა“

ძნელია სოფლის მოღვაწეობა და ისიც სოფლის მასწავლებლების მხრივ, რომლებიც მცირე ხელფასს ღებულობენ. მაგრამ, მიუხედავად ამისა, როგორც **პ. პანჩალა** გვატყობინებს **ამაღლებიდან (გურია)** ადგილობრივი მასწავლებლები არაფერს იშურებენ და ხელს უშლიან... უკაცრავად, (თუმცაღა ეს სიმართლეა) ხელს უწყობენ ადგილობრივ სავაჭროებს. შეგნებული ხალხია, ისინი კერძო სასადილოებში არასოდეს არ დათვრებიან, მაგრამ გლეხკომის სასადილოში კი ჭეიშვილი ებრძვის ღვინით სავსე ბოთლებს.მერმე რა ვუყოთ,თუ ჭეიშვილი ხშირად მთვრალი დაეცემა, სამაგიეროთ არც ბოთლებს ადგია კარგი დღე. იმდენი სიკეთე ჭეიშვილს, რამდენიც ისინი ტყდებიან.

მოგეხსენებათ: რაც მეტ საქონელს გაასაღებს სავაჭრო, მით უკეთესია.. და ამიტომაც მიაქვთ ნისიათ საქონელი, ხოლო ფულის გადახდა ავიწყდებათ.. ან და სადა აქვთ დრო, რომ ეს მოიგონონ, როცა ხალხი გახურებულ მუშაობაში... უკაცრავათ, გახურებულ კარტ-ნარდის თამშია.

ასე, რომ ჩვენ იმედი გვაქვს ასეთი „სოფლის მოღვაწეებით“ ამაღლების თემი კიდევ უფრო ამაღლდება, რასაც შედეგად მოჰყვება (ასეთია ლოღიკა) „მოღვაწეთა“ დამდაბლება.

„ობოლი“

თქვენ გგონიათ, რომ ამ კაცს (ფილიპე ფირცხალაიშვილი გახლავთ სოფ. ხუშუთის აღმასკომის მდივანი) ცოლი ან სხვა ვინმე ძვირფასი მოუკვდა?! სრულებითაც არა.. ეს კაცი იმას სტირის, რომ შუხუთიდან გადაიყვანეს აფთიაქის გამგე ებრალიძე, რომელთანაც იგი თვრებოდა... ჰოდა აფთიაქის ეხლანდელი გამგე კი ვერ არის ფილიპესებური. აი, ამიტომაც მას მწუხარების თანაგრძნობას უცხადებს **„დუელი“**. რა გაეწყობა... ფილიპემ უნდა ინუგეშოს თავი და მარტო შეექცეს ღვინის სმას

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ფურნეში

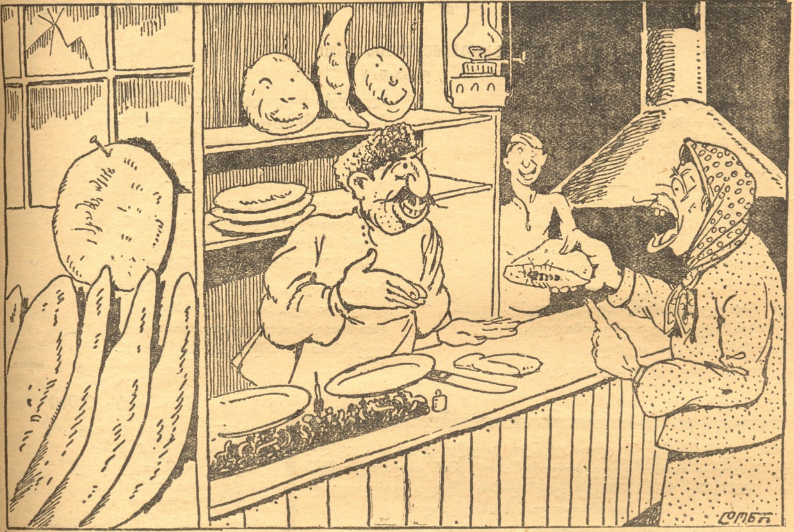

ქალი: ორი შაურის პური მიყიდნია და შიგ კი აწონდენა მწერია გამომცხვარი!..
მეპურე: ვა! ორ შაურად კუკლაჯან, კამბეჩს ხომ არ ინებებდი, რომ გადაგეყლაპა?

„მოგონება“

თებერვლის რევოლიუციის ათი წლის თავზე მიხა სულაძემ (ყოფილი ჟანდარმი) დასწერა მოგონება. თავის მოგონებაში იგი საერთოდ ასეთ აზრს ატარებს:

„ნიკოლოზის დროს ვიყავი ჟანდარმი... და ქრთამებს ვღებულობდი... შემდეგ მენშევიკების დროსაც ასე ვიქცეოდი, რადგან მაშინდელი მილიცია იგივე იყო, რაც ჟანდარმერია... ხოლო ეხლა ადგილობრივ გადასახადთა განყოფილების აგენტი ვარ და „შემოსავალი“ არა ნაკლები მაქვს“

ეს სტრიქონები ამოწერილია „შმაგი“-ს მიერ. ჩვენ ასე გვგონია, რომ „შემოსავალმა“ გასვლა იცის და სულაძეს არ გაუკვირდეს, თუ მას გასვლა ხვდეს წილად სამსახურიდან.

„ცხვრის დუმა“

რასაკვირველია: ეს ქვეყანა და, საერთოდ, მიწიერი ცხოვრება ყველას თავისებურად ესმის. ისიც რასაკვირველია, რომ ჩვენ თითოეულ ადამიანის შეხედულებას ვერ ავლნიშნავთ, მაგრამ ასე თუ ისე, როცა პიროვნება უნივერსალურ აზრს გამოსთქვამს ამ ქვეყნიერ ცხოვრების გაგების შესახებ, ჩვენ მისი აზრი ფართო საზოგადოებასაც უნდა ვაცნობოთ...

და ამიტომაც მიზანშეწონილად ვსცანით გავაცნოთ მკითხველს მელიტონ ნარიმანაშვილი **(გომბორიდან)**. თუ **ჩიქოს** დავუჯერებთ, „პატივცემულ“ მელიტონს ასე სწამს **ეს** ქვეყანა:

თუ პოლიტიკა იხმარე
ცხვარის დუმაა ქვეყანა...
ცხვარივით ვიყო მართალი
ვინ მომიწონებს მე განა?!

ეკითხება თავის თავს ნარიმანაშვილი და თვითონვე აძლევს პასუხს: **არავინ.**

ამიტომაც.

შვიდი თუმანი წავტყუე
ზოგ-ზოგებს ამას წინაო...
როცა ფულები ჩავიგდე,—
გზას გავუყევი შინაო.

სახლიდან პირდაპირი მიმართულება გამსახლისაკენ არის...

ასე იცის

სოფ. ქვემო მაჩხაანში არის მილიცია, რომელსაც ჰყავს მდივანი. მის მოკლე დახასიათებას ასეთს იძლევა **„არ დამიტიროთ“:**

ავად გახდება გიორგი
თუ ღვინო მან არ დალია,—
და ამიტომაც ნუ გიკვირთ,
რომ ის ყოველდღე მთვრალია.

ჩვენ არც ეს გვიკვირს და არც ის, რომ:

სიმთვრალის გამო გიორგიმ
ყველა საქმენი არია.
სახელი იცით სუყველამ,
ბერიაშვილი გვარია.

გამოჩინებულის თემი

(ს. აბაშა.)

სადაც დიდებულს მთებსა მაღალსა,
გამოჩინებულს თემს ეძახიან;—
დასცქერის რიონს და სამტრედიას,
და საჯევახოს თითქოს გაყრიან...

უწინდელ დროში ამ მთათა შორის,
აუგაით მუნ,—დიდი საყდარი,
ვერ შეხებიან მის „წმინდა ადგილს“,
დღემდის ქარი და ვერცა ავდარი...

ხოლო ერთ დღეს კი, როცა მუნ მღვდლები,
საკურთხის პურებს ცეცხლზე ათბობდენ,
დაბერა ქარმა, მოედო ცეცხლი,
ტყეს და საყდარსაც ელვად გაკროდენ...

მღვდლებს და დიაკონს დაეცათ ზარი,
რა სოფელმა სცნა, მოზღვავდა ხალხი,
არ დაიზოგეს მათ არცერთმა თავი,
გადაარჩინეს ტყეც და ბალახი...

და ეკლესიის დაკეტილ კარებს,
ცრემლით ხვდებოდა მღვდელ-დიაკონი,
(არვინ არ არის მთელს დუნიაზე,
ასეთ საქმისა მოსწრე, გამგონი):—
რომ, თემალმასკომს და თავმჯდომარეს,
გატენილი აქვს ბამბით ყურები,
(აბა მათ ეთქმისთ სიამაყით რომ:
გლეხობასა და ხალხს ვემსახურებით)...

იური.

ღრმად დამწუხრებულნი: დათა ქლენტი, გ. ყაჭეიშვილი, ს. ჯიბლაძე, ბესარიონ და პორფილე დოლიძეები აუწყებენ ყველა ნაცნობებს და ამხანაგებს, რომ ხანმოკლე ავადმოყობის შემდეგ გარდაიცვალა მათი საყვარელი და მასიამოვნებელი

შუა ამაღლების გლეხკომი,

რომლის გამოსვენება და დასაფლავება მოხდება ამაღლების გლეხკომის სასადილოს „ნამგზავსში“. ამიტომ სთხოვენ ყველა ფულიან მოქალაქეებს მობრძანდენ აღნიშნულ ალაგს და განუმხიარულონ მათ დასევდიანებული გული.

ჩანჩალა.

თავადის ასული მერი

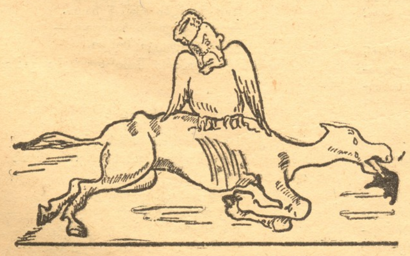

ჩვენ ვიცით, რომ ბარსკი არის რეჟისორი სახკინმრეწვის.. ამნაირი სურათებით ნეტა კუდი რად არ ეწვის!?

ქულაშის თემი

მინდა სოფელს შევწირო:
ეს მარტი და აპრილი!
(და დროებით დავტოვე,
ქალაქისა ნაპირი)
გაზაფხულდა დიდებით
და მიწყობენ ხელს გზებიც—
და ვაი მას, ვინც არის
ამ მგზავრობის მიზეზი.
მაშ, გავაღოთ **შვიდწლედის**
დაკეტილი კარები!
(მზეზე გამოვაფინოთ
სახელი და გვარები)
კოტე მოვინახულოთ,
კოტე შესაზარები!
კითხვას მივცემ: ეს სკოლა,
გლეხების თუ შენია?!—
თუ პასუხი არ მომცა
სწორი, შესაფერია,
დღე დაადგეს **აგრონომს,**
ისე თქვენი მტერია...

ჭაგნელი ბზიკი.

ვ ა ნ ი

მივუმღერებ ფოჩტის გამგეს!
საჩუქრით თავს ისახელებს;
რატომ არის სხვის წერილებს
რომ ჩხრეკავს და ურევს ხელებს?!
გლეხკომს მინდა მიუმღერო,
რაში არის საქმე მისი?!
თუ შეავსო ოცდა შვიდმა
ოცდა ექვსის დანაკლისი,—
თორემ გლეხი გვერდზე უმზერს,
მსჯელობა აქვს იმას თვისი,
და საწევროს არ გაიღებს,
გადეკვრება ჯიბეს ფისი.
თუმცა კიდევ ქე მინდოდა,
მიმღერება ახლა სხვისი,
მაგრამ დარჩეს შემდეგისთვის,
თუ კი გახდა ამის ღირსი!

ყვინტაძე.

ჭო-დვე-რინს. ტყვილად დასცინით ილიას; პირიქით: იგი ძალიან ჭკუიანათ და მოხერხებულად მოქცეულა, როცა:

ამ ზამთარში პალტო არ ჰქონდა; თანაც ცოლის შერთვა უნდოდა... ნისიათ გამოართვა პალტო.

— როცა ნისიათ მომქონდა პალტო, მაშინ ვიცოდი, რომ ფულს ვერასოდეს ვერ ვიშოვნიდი და ვალს ვერ გადავიხდიდი... მაგრამ რა მენაღვლებოდა,—თუ ძალიან შემაწუხებდა გამყიდველი, მის პალტოს უკანვე დავუბრუნებდი... ასეც მოხდა; მართალია წაიღო, მაგრამ ეს ზამთარი კი გავატარებინე და ცოლიც შევირთე იმ პალტოში...

ჭო-და ასეთ მოხერხებულ კაცს, თქვენ კი დასცინით. ხომ გაგიგონიათ: **„ხერხი სჯობია ღონესა, თუ კაცი მოიგონებსა“.**

„თქვენც იცით“. (ქუთაისი) ჩვენც გეთანხმებით, რომ:

„ნიკოლოზ გ—ძე, ანანია ხ—ია და ვანო კ—ლი ფიზკულტურას კი არ ეწევიან, არამედ კუჭკულტურას, რადგან ისინი ხშირად მოდიან მთვრალები“.

ქოჩორას. თქვენი ლექსის (ცოლ-ქმარი) უკანასკნელ ოთხ სტრიქონს ჩვენ ცოტას შევასწორებთ და იმითი გიპასუხებთ:

„ტარტაროზი“-ს კორრობა
ადვილი ნუ გგონია..
შენს წერილსა არა აქვს
არც ნამცეცი ქონია...
მართლაც უნდა იცოდე
„რეჟიმ-ეკონომია“
(დროს რად ჰკარგავ წერისთვის!
ჭამე ხარჩო, ღომია).

იშკილს. თქვენი სცენა ასე თავდება:

„კულაკი, ვაჭარი და მღვდელი ზარდაცემული გარბიან“.

ეს მართალია, მაგრამ უბედურება იმაშია, რომ გაქცევის დროს თქვენი წერილიც თან წაიღეს და... ველარ ვბეჭდავთ.

პატარა ხოზიკას. ხოზიკას „იარლიკი“ ვერ უშველის თქვენს წერილს: **„არ შეგცივდეს ბარაშკაჯან“.** მაგრამ ჩვენი იგი მაინც მოვათავსეთ ჩვენი გოდორის შუა ალაგას, რათა, მართლადაც, არ შესცივდეს (თუმცაღა საკმაოდ დათბა).

ნიკოს. არც გასაკვირია, თუ უნივერსიტეტში მასეთი ამბავი ხდება, რადგან ბევრია მსგავსნი თქვენი უნივერსიტეტსა შინა.

აეტს. (შორაპანი) ტარტაროზს არც ანგელოზი სწამს და მით უფრო არც ღმერთი.. ასე, რომ თქვენი შარადა სად წავიდოდა კი მიხვდებით, გასაკვირიც არ არის, რომ ვერ მიხვდეთ, რადგანაც თქვენ იმას ვერ მიმხვდარხარ, რომ ქართულად უნდა არა **ანგლია,** არამედ **ინგლისი...** და როცა კაცმა ეს არ იცის, ცხადია იგი ვერც შარადას დასწერს.

ტარტაროზის ნათლიას. არ გამოგვადგა. მოგვაწოდეთ სხვა მასალები ადგილობრივ ცხოვრებიდან.

„შავს“ (ქუთაისი) ნაბიჯით („შაგი“-თ) წავიდა თქვენი წერილი უფსკერო გოდორში მას შემდეგ, როცა მიირთვა ჩაი და „პონჩიკი“ ელენეს ბუფეტში (საფინგანში). ასე, რომ იმედი გქონდეთ სიმშილით იგი არ დაიქანცება და მშვიდობიანად მიაღწევს თავის დანიშნულების ადგილს.

ა. დიმანაშვლს. „სიცოცხლე“-ში სადილის ჭამამდი, რომ დაგეწერათ ეს წერილი, იქნებ უკეთესი ყოფილიყო და ჩვენ მოგვეთავსებინა იგი ჟურნალში.

(ხრესილი) მოგვყავს თქვენი ლექსის ერთი ადგილი:

ერთი ღღე იყო არ ვიცი
„კომნაჩალნიკი დაროგა“..
საწირის სადგურს ეწვია,
ხრესილისაკენ გაგორდა..

რაღა ბევრი გავაგრძელოთ, მიიღეთ ჩვენი პასუხი:
თქვენი წერილი, ძმობილო,
ამ ჩვენს გოდორში ჩაგორდა.

თარალეს. სუსტია. არ დაიბეჭდება.

„მელა კუდა“-ს. (ბანძა) მიუხედავად იმისა, რომ თქვენ სხვისი ფსევდონიმი მიგითვისებიათ, თქვენს წერილს მაინც ვერ ვბეჭდავთ, ხომ არ მოუპარავთ ხარები? ჯერ-ჯერობით სასჯელად ისიც ეყოფათ.

ალიოშა აფხაიძეს. თქვენ რომ ჩვენი ფსევდონიმი მოგეწერათ, მაშინ ღირსეულათ გიპასუხებდით, მაგრამ ნამდვილ გვარს და სახელს აწერთ,—და ამან გიშველათ.

ტრიოს. ტყვილა გექნებათ „მოლოდინი“, რომ თქვენი ლექსის დაბეჭდვას ელოდოთ. ასე, რომ, როგორც იმათ (ემიგრაცია) გაუცრუვდათ იმედი, ისევე გაგიცრუვდებათ თქვენ თქვენი იმედი, თუ კი ამ წერილის დაბეჭდვას ელოდებით.

ბედისაგან დაჩაგრულს. (ოზურგეთი) საწყალი... ბედისაგან დაჩაგრული ყოფილხართ... მაგრამ ჩვენ რას გვერჩოდით, რომ თქვენი წერილი წაგვაკითხეთ და სიცილის მაგიერ ცრემლები კინაღამ წამოგვცვივდა!

ჰინკას. თქვენს შარადაში ერთ ალაგას ასეთი მარგალიტია:

მოვნახოთ მწერის სახელი,
რომელიც არის კბენარა.
ვაი, თუ ცხვირში შეგიძვრა,
ვერ მოიშორებ, ველარა.

ალბად თქვენც შეგძრომიათ ცხვირში, ხოლო იქიდან თავში და ამიტომაც არის, რომ არ გასვენებს. დააცემიეთ ცხვირს, და იქნებ, ისევე განთავისუფლდეთ, როგორც ტარტაროზი განთავისუფლდა თქვენი წერილისაგან, როცა მან დააცხინკა და ამ დაცხინკებაზე თქვენი წერილი მაგიდიდან გოდორში გადასკუპდა.

იელის. როცა თქვენს წერილს ვკითხულობდი, თავიდანვე ეტყობოდა, რომ იგი საგოდრო იყო... და ის იყო უკვე უნდა გადაგვეგზავნა, რომ ამ სტრიქონებს წავაწყდით:

ამის დამწერსა ჰგონია
თავისი თავი ბრძენია..

ჩვენ კი, პირიქით...

„ეშმაკუნა“-ს. ისევ და ისევ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ათი წლის წინად

გვირგვინი და სკიპტრა; დაიცოცხა, ცვივა;
გრგვინვამ გააფითრა; და ბიკოლოზს ცივა...

კლდე პიტალო, სალი, სისხლით გაიწმინდა;
მტარვალთ ბატონობა, მორჩა, დარგვინდა...

ალმასკოჰის სტამბა კამოს ქუჩა № 68.